

Administracinė byla Nr. 11-8620-283/2020
Teismo proceso Nr. 3-65-3-00383-2020-5
Procesinio sprendimo kategorijos: 20.1; 20.2.1.1;
20.2.1.2; 20.2.3.2; 20.5.1; 37.3; 55.1.3

REGIONŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

S P R E N D I M A S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2020 m. gruodžio 29 d.
Panevėžys

Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų teisėja Dalytė Zlatkuvienė, sekretoriaujant teismo posėdžių sekretorei Danei Gvildienei, teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos S. L. skundą atsakovei Lietuvos valstybei, atstovaujamai Panevėžio pataisos namų, dėl neturtinės žalos atlyginimo.

Teismas

n u s t a t ė :

Pareiškėja S. L. (toliau - ir pareiškėja, ir S. L.) skundu kreipėsi į teismą ir prašė iš atsakovės Lietuvos valstybės, atstovaujamos Panevėžio pataisos namų (toliau - ir atsakovės atstovas, ir Panevėžio pataisos namai), priteisti neturtinei žalai atlyginti po 1 400 Eur už kiekvieną mėnesį.

Pareiškėja, atliekanti bausmę Panevėžio pataisos namuose, teigė, kad nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau - BVK) pakeitimai. Pagal naujos redakcijos BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktą, į paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems draudžiamų turėti daiktų sąrašą įtraukti elektriniai virduliai, plaukų džiovintuvai, televizoriai, radijo imtuvai, USB laikmenos ir t. t. Panevėžio pataisos namai, įgyvendindami šiuos BVK pakeitimus, nesuteikia galimybės gauti virintą vandenį ir pašildytą maistą. S. L. teigė, kad dėl tokių apribojimų pablogės ir dabar jau bloga sveikata, pasireiškianti dažniais skrandžio skausmais, pablogėjusiu virškinimu, aukštu kraujospūdžiu. Tvirtino, kad Panevėžio pataisos namai, įgyvendindami BVK pakeitimus, atėmė galimybę žiūrėti televizijos laidas ir taip gauti naujausią informaciją, nutraukė ryšį su išoriniu pasauliu, trukdo integruotis į visuomenę, pažemino orumą. Pagal naujos redakcijos BVK 73 straipsnio 3 punktą, visų grupių nuteistiesiems nebeleidžiami smulkieji paketai iki 2 kg, leidžiami tik laišakai iki 20 g. Pareiškėja nurodė, kad ji skaitydavo perduodamus žurnalus ir taip gilino žinias, o dėl BVK pakeitimų apribojamas informacijos gavimas, nes dabar galima per 6 mėnesius gauti vieną siuntinį su drabužiais, avalyne ir patalyne. Teigė, kad, pagal vidaus tvarkos taisykles, kiekvienas nuteistasis turi rengtis sezoną atitinkančiais drabužiais, t. y. per keturis sezonus rengiamasi skirtingai. Atsakovės atstovas, taikydamas apribojimus, pažemino pareiškėjos orumą, jai prasidėjo nemiga, skrandžio skausmai, padidėjo kraujospūdis, todėl turi dažnai kreiptis į gydytojus. Be to, nuteistiesiems dabar galima įsigyti tik 2 kg vaisių ir daržovių. Tai ją irgi žemina ir blogina sveikatą, nes Panevėžio pataisos namuose gaunamas maistas palaiko tik gyvybines funkcijas, su juo ji negauna pakankamai vitaminų ir mineralų, dėl jų trūkumo raumenis traukia mėšlungis. Pareiškėjos nuomone, geriau būtų leidžiama nusipirkti norimą kiekį vaisių ir daržovių, negu dėl pablogėjusios sveikatos kreiptis į gydytojus ir prašyti skirti vitaminų, kurių pataisos įstaigoje neįmanoma gauti. Teigė, kad nustatyti draudimai ir apribojimai pažeidžia žmogaus teises, prasišlenkia su protingumo, žmogiškumo principais, taip žeminamas jos orumas, bloginama fizinė ir psichinė savijauta (b. l. 1-4).

S. L. pateiktuose papildomuose paaiškinimuose nurodė, kad nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 16 d. paprastosios grupės nuteistosios buvo draudžiama pirkti pataisos įstaigos parduotuvėje maisto produktų, kuriems prieš vartojimą reikalingas terminis apdorojimas (arbatos, kavos, kakavos, sausos sriubos, sausų antrųjų patiekalų, sauso sultinio, makaronų, bulvių, kruopų), nuo 2020 m. liepos 15 d. buvo uždarytos virtuvėlės maistui pasišildyti ar paruošti. Dėl šios priežasties ji negali pirkti termiškai neapdorotų maisto produktų, išskyrus arbatą, kavą, kakavą, sausą sultinį. Teigė, kad bent minimaliam maisto pasišildymui reikalinga sumuštinių keptuvė, tačiau šis prietaisas 2020 m. kovo 2 d. iš jos buvo paimtas ir iki šiol negrąžintas. Be to, 2020 m. liepos 23 d. iš jos buvo paimtas televizorius, kuris grąžintas 2020 m. rugpjūčio 26 d., o radijo imtuvas jai buvo grąžintas 2020 m. rugsėjo 6 d. Nurodė, kad pataisos įstaigos direktorius nuteistosios leido iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. naudotis asmeniniais virduliais. Paaiškino, kad elektrinis virdulys iš jos nebuvo paimtas, nors Panevėžio pataisos namų administracija buvo išpėjusi, kad jį reikės priduoti į sandėlį. Teigė, kad minėtu laikotarpiu ji negalėjo įsigyti arbatos, kavos, kakavos ir kitų maisto produktų, nes buvo draudžiama juos pirkti. Teigė, kad, pagal BVK pakeitimo įstatymo 49 straipsnį, elektros prietaisus, kitus draudžiamus objektus buvo galima atiduoti 2020 m. rugsėjo mėn. (b. 1. 15-18).

Atsakovei Lietuvos valstybei atstovaujantys Panevėžio pataisos namai atsiliepimu ir prašė skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Panevėžio pataisos namai atsiliepime paaiškino, kad bausmę atliekanti S. L. priskirta paprastajai nuteistųjų grupei. Nurodė, kad sistemiskai aiškinant naujos redakcijos BVK 92 straipsnio nuostatas, šio straipsnio 1 dalies 2 punktu paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisė turėti elektros prietaisus nėra įtvirtinta, nustatyta tik teisė turėti barzdaskutę. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro (toliau - Teisingumo ministras) 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių (toliau - Taisyklės) nuostatos nebuvo pakeistos, todėl iki buvo priimtas Teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 1R-275, pataisos namai vadovavosi senos redakcijos Taisyklėmis tiek, kiek jos neprieštaravo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam BVK. Nurodė, kad nuteistosios buvo paprašytos iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba grąžinti juos perdavusiems asmenims. Laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, Panevėžio pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosios naudotis asmeniniais virduliais. Įsigaliojus 2020 m. rugpjūčio 21 d. Teisingumo ministro įsakymui Nr. 1R-275, Taisyklių 21 punktas įtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems, t. y. ir pareiškėjai, teisę naudotis šiais elektros prietaisais: televizoriumi ir jo priedėliu antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; kišeniniu (nešiojamuoju) radijo imtuvu; barzdaskute; elektriniu virduliu; LED skaitymo lempa (maitinama elementais). Dėl šios priežasties nuteistosios buvo leista minėtus daiktus pasiimti iš sandėlio ir jais naudotis.

Panevėžio pataisos namai teigė, kad turi būti įvertinta, kokiais asmeniniais elektros prietaisais ir koku laikotarpiu buvo atimta teisė naudotis pareiškėjai. Nurodė, kad turimais duomenimis, pareiškėja 2020 m. liepos 23 d. į sandėlį pasidėjo televizorių ir plaukų tiesintuvą; televizorius jai buvo atiduotas 2020 m. rugpjūčio 26 d., o plaukų tiesintuvas jai grąžintas nebuvo, nes nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojusios Taisyklių 21 punkto nuostatos nesuteikė teisės naudotis plaukų džiovintuvais (tiesintuvais). Nurodė, kad elektrinis virdulys iš pareiškėjos nebuvo paimtas, radijo imtuvas su priklausiniais iš pareiškėjos buvo paimtas 2020 m. rugpjūčio 4 d. kratos metu, o 2020 m. rugpjūčio 5 d. ji parašė prašymą minėtus daiktus padėti į sandėlį. Įsigaliojus Taisyklių 21 punkto pakeitimams, pagal kuriuos, nuteistieji turi teisę naudotis kišeniniu (nešiojamu) radijo imtuvu, pareiškėja 2020 m. rugpjūčio 31 d. pateikė prašymą leisti minėtus daiktus pasiimti iš sandėlio, ir jie buvo pareiškėjai grąžinti. Teigė, kad sumuštinių keptuvė nėra nurodyta Taisyklių 21 punkte, todėl paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisė naudotis šiuo daiktu buvo atimta. Teigė, kad Panevėžio pataisos namai pagrįstai pareikalavo iš pareiškėjos pasidėti į sandėlį turimą sumuštinių keptuvę, tai ji ir padarė - parašė prašymą sumuštinių keptuvę padėti į sandėlį, ji 2020 m. kovo 2 d. buvo perduota į sandėlį. Kadangi įsigaliojęs teisinis reglamentavimas teisės turėti sumuštinių keptuvę nesuteikia, ši keptuvė iki šiol saugoma sandėlyje. Teigė, kad USB laikmena nėra įvardinta Taisyklių 20.4 punkte, todėl pataisos įstaiga nereikalavo turimas asmenines USB laikmenas atiduoti į sandėlį. Tvirtino, kad nuteistosios yra sudarytos galimybės žiūrėti televizorių r naudotis riboto interneto prieiga, tačiau pareiškėja 2020 metais riboto interneto prieiga nesinaudojo.

Nurodė, kad nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusios redakcijos BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas įtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisę įsigyti ir turėti maisto produktus, išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš vartojimą būtina termiškai apdoroti. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojė BVK 73

straipsnio pakeitimai neįtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisės naudotis maisto ruošimo patalpomis, pagal BVK 74 straipsnį, tokia teisė suteikta tik lengvajai grupei priskirtiems nuteistiesiems. Atsakovės atstovas, remdamasis žodžių „terminis“, „apdoroti“, „terminis apdorojimas“ aiškinimu, nurodė, kad Panevėžio pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė parduotuvėje prekiauti maisto produktais, kuriuos būtina termiškai apdoroti, t. y. natūralia arbata, kava, kakava, sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu, kruopomis, makaronais. Tačiau išvardinti produktai iš nuteistųjų nebuvo paimti, buvo leista pabaigti juos suvartoti. Be to, laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, Panevėžio pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms įsigyti maisto produktus, kuriems reikalingas terminis apdorojimas: natūralią arbatą, kavą, kakavą (ne didesnė nei 500 g pakuotėse); sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį. Teigė, kad galimo įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių kiekio (ne daugiau kaip 2 kg) apribojimas nėra susijęs su 2020 m. birželio ir rugpjūčio mėnesiais įsigaliojusiais BVK ir Taisyklių pakeitimais, jis buvo taikomas nuo pat 2018 m. spalio 20 d. Pabrėžė, kad nuteistosioms sudaryta galimybė apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę, taip galima įsigyti vaisių ir daržovių 4 kg per savaitę. Teigė, kad Panevėžio pataisos namuose maitinimas organizuojamas pagal teisės normas, patikrinimų metu pažeidimų užfiksuota nebuvo, pareiškėja nenurodė konkrečių faktų ar aplinkybių, kada jai buvo pateiktas normų neatitinkantis maistas.

Nurodė, kad nuteistųjų teisė įsigyti vitaminų Taisyklių 20.5.15 punkte tvirtinta tik nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d., Teisingumo ministrui priėmus įsakymą dėl Taisyklių pakeitimo. Atsižvelgus į teisinio reglamentavimo pakeitimus, Panevėžio pataisos namai patvirtino aprašą, kuriame numatyta, koku būdu nuteistieji gali įsigyti vitaminų už asmenines lėšas. Teigė, kad nors nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs BVK 73, 95 straipsniuose įtvirtintas teisinis reglamentavimas nebeumato paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisės gauti smulkiuosius paketus, tačiau Taisyklės išplečia nuteistajam galimų atsiųsti arba perduoti daiktų sąrašą, kadangi jame nurodyta, kad nuteistieji gali gauti spaudą pašto arba perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus. Nurodė, kad Panevėžio pataisos namai prenumeruoja periodinę spaudą, kuri nuteistosioms prieinama įstaigos bibliotekose. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs BVK 95 straipsnis nesumažino pareiškėjos galimybės gauti drabužius ir avalynę pašto ar perduodamame siuntinyje, kadangi siuntinių periodiškumas išliko tas pats, be to, padidintas pašto siuntinio svoris. Pabrėžė, kad, pagal galiojančias teisės normas, drabužiai ir avalynė išduodami nemokiems nuteistiesiems, esant jų rašytiniam prašymui. Pareiškėja 2020 metais neteikė prašymų dėl aprūpinimo drabužiais ir avalyne.

Panevėžio pataisos namai, pasisakydami dėl prašomos priteisti neturtinės žalos, teigė, kad atsakovės atstovas veikė teisėtai, t. y. tinkamai taikė teisės aktų normas, todėl nėra viešosios atsakomybės sąlygos - valdžios institucijos neteisėtų veiksmų (neveikimo). Pažymėjo, kad pareiškėja nepateikė jokių įrodymų patirtai žalai pagrįsti, skundą grindė abstrakčiais teiginiais, nenurodė, kuo grindžiamas žalos dydis ir kaip jis apskaičiuotas (b. l. 21-34).

Atsakovės atstovas atsiliepimo papildyme paaiškino, kad nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigalioję BVK 73 straipsnio pakeitimai neįtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisės naudotis maisto ruošimo patalpomis, BVK 74 straipsnis tokią teisę įtvirtino tik lengvajai grupei priskirtiems nuteistiesiems. Teigė, kad, remiantis nustatytu teisiniu reguliavimu, nuo 2020 m. liepos 15 d. buvo ir tebėra uždarytos virtuvėlės, kuriomis iki tol naudojosi paprastosios grupės nuteistosios, t. y. ir virtuvėlė, kuria naudojosi ir pareiškėja. Pažymėjo, kad, įsigaliojus naujoms BVK nuostatomis, kurios nebeleido paprastajai grupei priskirtoms nuteistosioms turėti termiškai apdorojamų produktų, nuteistųjų turėti produktai iš jų paimti nebuvo, joms buvo leista pabaigti juos suvartoti, o tuo pačiu leista ir naudotis virtuvėlėmis, kuriose buvo šiems produktams termiškai apdoroti reikalingos viryklės. Nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojus Taisyklių 21 punkto pakeitimams, nuteistosios tą pačią dieną buvo informuotos apie šias naujas nuostatas ir joms buvo leista elektros prietaisus pasiimti iš sandėlio ir jais naudotis (b. l. 124-126).

Skundas tenkinamas iš dalies.

Byloje nagrinėjamas ginčas dėl neturtinės žalos, kurios atsiradimas kildinamas iš Panevėžio pataisos namuose bausmę atliekančios nuteistosios galimo teisių apribojimo.

Atsižvelgus į bylos duomenis, sprendžiama, kad byloje nagrinėjamas ginčas dėl neturtinės žalos atsiradimo nuo 2020 m. birželio 20 d. (skunde nurodytos datos, nuo kurios įsigaliojo jos nurodyti teisės akto pakeitimai) iki 2020 m. rugsėjo 16 d. (skundo išsiuntimo diena) (toliau - ir ginčo laikotarpis).

Bylos duomenimis, S. L. ginčo laikotarpiu buvo priskirta paprastajai grupei (b. l. 22, 69, 95, 127).

Ginčo dėl neturtinės žalos atlyginimo teisiniams santykiams taikomos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - CK) 6.271 straipsnio nuostatos. CK 6.271 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Šioje teisės normoje įtvirtinta viešoji civilinė atsakomybė, kurios specifika yra ta, kad civilinės atsakomybės subjektas yra ne privatus, bet viešasis asmuo - valstybė. Atsakomybės subjekto ypatumai lemia tam tikrus šios civilinės atsakomybės taikymo ypatumus. Vienas iš jų yra tai, kad šio delikto padarymas suponuoja griežtą civilinę atsakomybę, tai yra, civilinę atsakomybę be kaltės, CK 6.271 straipsnyje nustatyta viešajai atsakomybei atsirasti pažeidėjo kaltės sąlyga nėra būtina. Tai reiškia, kad viešajai atsakomybei nustatyti pakanka trijų civilinės atsakomybės sąlygų buvimo: valdžios institucijos (jų tarnautojų, pareigūnų) atliktų neteisėtų veiksmų (CK 6.246 straipsnis), asmens patirtos žalos (CK 6.249 straipsnis), neteisėtus veiksmus bei padarytą žalą siejančio priežastinio ryšio (CK 6.247 straipsnis). Nenustačius bent vienos iš minimų trijų viešosios atsakomybės sąlygų, valstybei pagal CK 6.271 straipsnį nekyla turtinė prievolė atlyginti žalą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. lapkričio 15 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-2205-575/2017; 2017 m. rugpjūčio 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1980-520/2017 ir kt.).

Pareiškėja, pagrįsdama neturtinės žalos atsiradimą, teigė, kad Panevėžio pataisos namai, įgyvendindami naujos redakcijos BVK normas, nesuteikė galimybės gauti virinto vandens ir pašildyto maisto, atėmė galimybę žiūrėti televizijos laidas ir gauti naujausią informaciją iš jų (b. 1. 1-2). Pareiškėjas papildomuose paaiškinimuose teigė, kad sumuštinių keptuvė iš jos buvo paimta 2020 m. kovo 2 d. ir negražinta iki šiol; televizorius buvo paimtas 2020 m. liepos 23 d. ir gražintas 2020 m. rugpjūčio 26 d.; radijo imtuvas gražintas 2020 m. rugsėjo 6 d.; elektrinis virdulys nebuvo paimtas; paprastajai grupei priskirtoms nuteistosioms nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 16 d. pataisos įstaigos parduotuvėje buvo draudžiama nusipirkti maisto produktų, kuriuos prieš vartojimą būtina termiškai apdoroti - arbatos, kavos, kakavos, sausos sriubos, sausų antrųjų patiekalų, sauso sultinio, makaronų, bulvių, kruopų; virtuvėlė uždaryta nuo 2020 m. liepos 15 d.; paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems neleidžiamų pirkti daugelio maisto produktų, draudžiami plaukų džiovintuvai ir tiesintuvai, sumuštinių keptuvė (b. 1. 15-18).

Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojo BVK 92 straipsnio pakeitimai, priimti 2020 m. birželio 4 d. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso pakeitimo įstatymu Nr. XIII-3023 (toliau - Pakeitimo įstatymas Nr. XIII-3023).

Naujos redakcijos BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodyta, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę turėti maisto produktus (išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš vartojimą būtina termiškai apdoroti), laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, barzdaskutę, higienos ir kanceliarijos reikmenis ir kitus daiktus. BVK 92 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms, t. y. ir paprastajai grupei, priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse, o šio straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad asmeninius daiktus nuteistieji įsigyja įgyvendindami šio kodekso 93, 95 ir 97 straipsniuose nustatytas teises.

Įstatymų leidėjas Pakeitimo įstatymo Nr. XIII-3023 49 straipsnio 2 dalyje nurodė, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Teisingumo ministras ir Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktorius iki 2021 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Teisingumo ministrui 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275 pakeitus Taisyklių 21 punkto ir kitus punktus, pakeitimai įsigaliojo nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d.

Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų Taisyklių (2020 m. sausio 22 d.-2020 m. rugpjūčio 20 d. laikotarpio redakcija) 21 punkte buvo nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius BVK 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir turėti Taisyklių 20.1.1-20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1-20.4.7 ir 20.5 punktuose nurodytų asmeninių daiktų. Taisyklių 20.4.1-20.4.7 punktuose buvo išvardinti tokie elektros prietaisai: televizorius ir jo priedėlis antžemeinei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; nešiojamasis kompiuteris (nurodyta, kad vietoje nešiojamojo kompiuterio leidžiama turėti stacionarųjį kompiuterį, jeigu jis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.); kišeninis (nešiojamasis) radijo imtuvas arba MP3 grotuvas; barzdaskutė; plaukų džiovintuvas; elektrinis virdulys; LED skaitymo lempa (maitinama elementais). Taisyklių 20.5.16 punkte buvo numatyta, kad nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti kitų daiktų, kurie būtini Taisyklių 20.4, 20.5.4, 20.5.7 ir 20.5.15 punktuose nurodytiems

daiktams eksploatuoti. Taisyklių 20.1.1-20.1.12, 20.1.17 punktuose buvo išvardinti tokie maisto produktai: vaisiai ir daržovės (švieži, šaldyti, konservuoti) - ne daugiau kaip 2 kg; duonos gaminiai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; pieno produktai (išskyrus saldintą sutirštiną pieną) - ne didesnė nei 500 ml)/g pakuotėse; termiškai apdoroti, rūkyti, sūdyti mėsos gaminiai (žuvies) - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; chalva, šokoladas, šokoladiniai saldainiai, riešutai - ne daugiau kaip 500 g pakuotėse; aliejus, margarinas - ne didesnė nei 500 ml/g pakuotėse; natūrali arbata, kava, kakava - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; sultys, gaivieji gėrimai, mineralinis vanduo - ne didesnė nei 1000 ml pakuotėse; prieskoniai, sintetiniai šaldikliai; sausi dribsniai, sausos sriubos, sausi antrieji patiekalai, sausas sultinys - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; kruopos, makaronai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; kečupas, pomidorų padažas, sojų padažas, majonezas, garstyčios, krienai - ne didesnė nei 200 ml gamintojo pakuotėse; sausainiai, vafLIAI ir meduoliai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse ir ne daugiau kaip po vieną pakuotę.

Naujos redakcijos Taisyklių 21 punkte nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalyje nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.1.1- 20.1.9, 20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1, 20.4.3, 20.4.4, 20.4.6, 20.4.7 ir 20.5 punktuose nurodytų asmeninių daiktų (išskyrus MP3 grotuvą), taip pat sausų dribsnių. Taisyklių 20.4.1, 20.4.3, 20.4.4, 20.4.6, 20.4.7 punktuose išvardinti tokie elektros prietaisai: televizorius ir jo priedėlis antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; kišeninis (nešiojamasis) radijo imtuvas arba MP3 grotuvas; barzdaskutė; elektrinis virduklis; LED skaitymo lempa (maitinama elementais). Taisyklių 20.5.16 punkte numatyta, kad nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti kitų daiktų, kurie būtini Taisyklių 20.4, 20.5.4, 20.5.7 ir 20.5.15 punktuose nurodytiems daiktams eksploatuoti. Taisyklių 20.1.1-20.1.9, 20.1.12, 20.1.17 punktuose išvardinti tokie maisto produktai: vaisiai ir daržovės (švieži, šaldyti, konservuoti) - ne daugiau kaip 2 kg; duonos gaminiai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; pieno produktai (išskyrus saldintą sutirštiną pieną) - ne didesnė nei 500 ml)/g pakuotėse; termiškai apdoroti, rūkyti, sūdyti mėsos gaminių (žuvies) - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; chalva, šokoladas, šokoladiniai saldainiai, riešutai - ne daugiau kaip 500 g pakuotėse; aliejus, margarinas - ne didesnė nei 500 ml/g pakuotėse; natūrali arbata, kava, kakava - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; sultys, gaivieji gėrimai, mineralinis vanduo - ne didesnė nei 1000 ml pakuotėse; prieskoniai, sintetinių šaldikliai; kečupas, pomidorų padažas, sojų padažas, majonezas, garstyčios, krienai - ne didesnė nei 200 ml gamintojo pakuotėse; sausainiai, vafLIAI ir meduoliai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse ir ne daugiau kaip po vieną pakuotę.

Nagrinėjamo ginčo atveju reikšminga, kokiais asmeniniais elektros prietaisais ginčo laikotarpiu neteko teisės naudotis pareiškėja.

Bylos duomenimis nustatyta, kad: 1) pareiškėja 2020 m. liepos 15 d. pateikė prašymą padėti į sandėlį televizorių „e-Star“ ir jo valdymo pultą ir 2020 m. liepos 23 d. šie daiktai buvo atiduoti į sandėlį (b. 1. 16, 24, 99, 109, 125); 2020 m. rugpjūčio 24 d. pareiškėja pateikė prašymą šiuos daiktus grąžinti iš sandėlio ir jie 2020 m. rugpjūčio 26 d. buvo grąžinti (b. 1. 16, 24, 110, 125); 2) planinės kratos metu 2020 m. rugpjūčio 4 d. iš pareiškėjos buvo paimtas mini radijas su kitais daiktais, būtiniais jam eksploatuoti (įkrovikliu ir kt.) (b. 1. 24, 98, 125-126); pareiškėja 2020 m. rugpjūčio 5 d. pateikė prašymą šiuos daiktus padėti į sandėlį (b. 1. 24, 101), o 2020 m. rugpjūčio 21 d. - prašymą šiuos daiktus jai atiduoti iš sandėlio (b. 1. 24, 101); 2020 m. rugsėjo 6 d. šie daiktai jai buvo atiduoti iš sandėlio (b. 1. 16, 111, 125-126); atsakovės atstovo paaiškinimu, dėl neilgo laiko tarpo, praėjusio nuo jų paėmimo iki atidavimo, šie daiktai nebuvo įtraukti į sandėlio apskaitą (b. 1. 24).

Byloje nėra ginčo dėl aplinkybių, jog pareiškėja, reaguodama į atsakovės atstovo prašymą turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba grąžinti juos perdavusiems asmenims, aukščiau išvardintus daiktus prašė leisti pasidėti į sandėlį ir kad juos pasiėmė iš sandėlio, atsižvelgus į atsakovės atstovo 2020 m. rugpjūčio 21 d. leidimą elektros prietaisus pasiimti iš sandėlio.

Teismas sprendžia, kad iki Taisyklės nebuvo pakeistos Teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275, atsakovės atstovas privalėjo vadovautis Taisyklių redakcija, galiojusia 2020 m. sausio 21 d. - 2020 m. rugpjūčio 20 d. laikotarpiu, kadangi nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusio BVK 92 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Taisyklėse. Nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d. galiojusios redakcijos Taisyklės įtvirtino pareiškėjos teisę turėti televizorių ir jo priedėlį antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d. (21 punktas, 20.4.1 punktas); kišeninį (nešiojamąjį) radijo imtuvą (21 punktas, 20.4.3 punktas), taip pat daiktus, būtinus minėtiems daiktams eksploatuoti (21 punktas, 20.5.16

punktas). Nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojusi Taisyklių redakcija, kaip ir galiojusi iki šios datos, įtvirtino pareiškėjos teisę naudotis televizoriumi ir jo priedėliu antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d. (20.4.1 punktas), kišeniniu (nešiojamuoju) radijo imtuvu (20.4.3 punktas).

Remiantis tuo, kas nurodyta, daroma išvada, kad pareiškėjai teisė naudotis asmeniniu televizoriumi nuo 2020 m. liepos 23 d. iki 2020 m. rugpjūčio 26 d., asmeniniu mini radiju nuo 2020 m. rugpjūčio 4 d. iki 2020 m. rugsėjo 6 d., kitais daiktais, būtinais jiems eksploatuoti - televizoriaus valdymo pultu, mini radijo įkrovikliu ir kitais jo priklausiniais buvo atimta nesant teisėto pagrindo. Dėl šios priežasties yra pagrindas konstatuoti CK 6.246 straipsnyje nurodytą vieną iš valstybės deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygų - atsakovės atstovo neteisėtus veiksmus.

Bylos duomenimis, pareiškėja 2020 m. liepos 15 d. pateikė prašymą padėti į sandėlį elektrinį virdulį „Apollo“, tačiau šis daiktas nebuvo paimtas iš pareiškėjos (b. L 24, 99, 126). Kadangi atsakovės atstovas nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leido nuteistosioms, įskaitant ir pareiškėją, naudotis asmeniniais virduliais, o nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojo Taisyklių pakeitimai, pagal kuriuos, pareiškėja irgi turėjo teisę naudotis elektriniu virduliu (Taisyklių 21 punktas, 20.4.6 punktas), todėl elektrinis virdulys ir nebuvo paimtas iš pareiškėjos.

Bylos duomenimis, pareiškėja 2020 m. kovo 2 d., t. y. dar iki ginčo laikotarpio pradžios, pateikė prašymą padėti į sandėlį elektrinę sumuštinių keptuvę „Hugilė“ (b. 1. 97); ši sumuštinių keptuvė 2020 m. kovo 2 d. buvo padėta į sandėlį (b. 1. 97, 108, 126) ir nebuvo gražinta pareiškėjai (b. 1. 24, 126).

Taisyklių 21 punkte, galiojusiame 2020 m. sausio 22 d. - 2020 m. rugpjūčio 20 d. laikotarpiu ir nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d., paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems nenumatyta teisė naudotis skrudintuvu arba sumuštinių keptuve. Tokią teisę Taisyklių 20.4.8 punktas įtvirtina tik lengvajai grupei priskirtiems nuteistiesiems.

Remiantis tuo, kas nurodyta, daroma išvada, kad atsakovės atstovas teisėtai negražino pareiškėjai elektrinės sumuštinių keptuvės.

Bylos duomenimis, pareiškėja, reaguodama į atsakovės atstovo prašymą turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba gražinti juos perdavusiems asmenims, 2020 m. liepos 15 d. pateikė prašymą padėti į sandėlį plaukų tiesintuvą „Riwa“ ir jį 2020 m. liepos 23 d. atidavė į sandėlį (b. 1. 24, 99, 109, 125). Bylos duomenimis, kad pareiškėjai šis elektros prietaisas nebuvo atiduotas (b. 1.24, 125).

Taisyklių 21 punkte, galiojusiame 2020 m. sausio 22 d. - 2020 m. rugpjūčio 20 d. laikotarpiu ir nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d., nenumatyta, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę naudotis plaukų tiesintuvu, Taisyklių 20.4.5 punktas reglamentuoja naudojimąsi plaukų džiovintuvu. Bylos duomenimis, pareiškėja ginčo laikotarpiu plaukų džiovintuvo neturėjo (b. 1. 25, 71-72, 107-111).

Atsižvelgus į tai, kad Taisyklių 21 punktas neįtvirtino pareiškėjos teisės naudotis plaukų tiesintuvu, daroma išvada, kad atsakovės atstovas teisėtai negražino jo pareiškėjai.

Bylos duomenimis, USB laikmena iš pareiškėjos nebuvo paimta (b. 1. 126). USB laikmena, atsižvelgus taikomą teisinį reguliavimą, nėra priskiriama elektros prietaisams. Informacijos laikmenos buvo nurodytos ir yra nurodomos Taisyklių 20.5.13 punkte tarp kitų daiktų ir reikmenų, priskiriamų leidžiamiems įsigyti ir turėti daiktams. Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad nereikalavo turimas asmenines USB laikmenas atiduoti į sandėlį, nuteistosioms buvo palikta teisė jas turėti ir jomis naudotis (b. 1. 25). Pareiškėja teiginių, kad iš jos buvo paimta USB laikmena, skunde nepateikė.

Galiojusi 2020 m. sausio 21 d. - 2020 m. rugpjūčio 20 d. laikotarpiu Taisyklių redakcija įtvirtino pareiškėjos teisę įsigyti ir turėti natūralią arbatą, kavą, kakavą (21 ir 20.1.7 punktai); sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį (21 ir 20.1.10 punktai); kruopas, makaronus (21 ir 20.1.11 punktai).

Bylos duomenimis, Panevėžio pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė prekiauti šioje pataisos įstaigoje veikiančioje parduotuvėje aukščiau išvardintais maisto produktais (b. 1. 26). Taigi, dėl tokio draudimo pareiškėja 2020 m. birželio 29 d. negalėjo išvardintų produktų įsigyti. Bylos duomenimis, atsakovės atstovas priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą - ne didesnėse nei 500 g pakuotėse, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį (b. 1. 26-27). Nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojusios redakcijos Taisyklės įtvirtino pareiškėjos teisę įsigyti natūralią kavą, kavą, kakavą - ne didesnėse nei 500 g pakuotėse, tačiau nebenustatė pareiškėjos teisės įsigyti sausų dribsnių, sausos sriubos, sausų antrųjų patiekalų, sauso sultinio, kruopų, makaronų.

Minėta, kad, teismo vertinimu, iki Taisyklės nebuvo pakeistos Teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275, atsakovės atstovas privalėjo vadovautis 2020 m. sausio 21 d. - 2020 m. rugpjūčio 20 d. laikotarpiu galiojusia Taisyklių redakcija.

Atsižvelgus į tai, kas nurodyta, daroma išvada, kad nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 16 d. pareiškėjai be teisiškai pagrįsto pagrindo buvo atimta teisė pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausus sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus. Dėl šios priežasties yra pagrindas konstatuoti CK 6.246 straipsnyje nurodytą vieną iš valstybės deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygų - atsakovės atstovo neteisėtus veiksmus.

Pareiškėja papildomuose paaiškinimuose kaip uždraustą 2020 m. birželio 29 d. - 2020 m. liepos 16 d. laikotarpiu įsigyti maisto produktą nurodė ir bulves (b. 1. 16). Atsakovės atstovas tarp uždraustų įsigyti maisto produktų bulvių neįvardino (b. 1. 26). Taisyklių 20 punkte bulvės atskirai nėra nurodytos, jos, kaip daržovės, priskirtinos vaisiams ir daržovėms (Taisyklių 20.1.1 punktas). Švieži, šaldyti, konservuoti vaisiai ir daržovės (ne daugiau kaip 2 kg), pagal galiojusių ir galiojančių Taisyklių 21 punktą priskirtini maisto produktams, kuriuos pareiškėjai leidžiama įsigyti ir turėti. Pareiškėja skunde patvirtino, kad nuteistiesiems leidžiama įsigyti 2 kg vaisių ir daržovių (b. 1. 3).

Atsižvelgus į tai, kas nurodyta, sprendžiama, kad pareiškėjai nebuvo atimta teisė Panevėžio pataisos namuose veikiančioje parduotuvėje įsigyti bulvių.

Pareiškėja papildomuose paaiškinimuose teigė, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems yra daug neleidžiamų pirkti maisto produktų, tačiau jų konkrečiai neįvardino ir tokio teiginio nepagrindė nustatytais įrodymais (b. 1. 17). Teismas šiuos teiginius vertina kaip itin abstrakčius, todėl atmets kaip nepagrįstus.

Naujos redakcijos BVK 74 straipsnio 6 punkte yra įtvirtinta lengvajai grupei priskirtų nuteistųjų teisė naudotis maisto ruošimo patalpomis, o BVK 73 straipsnyje paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems tokia teisė nėra įtvirtinta. Atsakovės atstovas paaiškino, kad, remiantis nurodytu teisiniu reguliavimu, nuo 2020 m. liepos 15 d. ir buvo uždarytos virtuvėlės, tarp jų - ir ta, kuria naudojosi pareiškėja. Atsakovės atstovas nurodė, kad virtuvėlės paprastajai grupei buvo uždarytos vėliau nei įsigaliojo BVK pakeitimai, kadangi nuteistosioms buvo leista pabaigti suvartoti termiškai apdorojamus maisto produktus (b. 1. 125).

Teismas daro išvadą, kad Panevėžio pataisos namai, remdamiesi naujos redakcijos BVK 73 ir 74 straipsniais, teisėtai nuo 2020 m. liepos 15 d. uždarė virtuvėles, kuriomis iki tol naudojosi paprastosios grupės nuteistosios, įskaitant ir pareiškėja, ir jų neatidaro.

Pareiškėja papildomuose paaiškinimuose tvirtino, kad elektros prietaisus, virtuvėles ir kitus draudžiamus objektus buvo galima atiduoti 2020 m. rugsėjo mėn., kadangi, pagal Pakeitimo įstatymo Nr. XIII-3023 49 straipsnį, tokiam sprendimui priimti buvo duoti 3 mėnesiai, skaičiuojant nuo 2020 m. liepos 19 d. (b. 1. 18).

Pakeitimo įstatymo Nr. XIII-3023 49 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Teisingumo ministras ir Kalėjų departamento direktorius iki 2021 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus. Vienas iš įgyvendinamųjų teisės aktų yra Teisingumo ministro priimtas 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 1R-275, kuriuo buvo pakeistas ir Taisyklių 21 punktas. Pareiškėjos nurodytas 3 mėnesių terminas nurodytas Pakeitimo įstatymo Nr. XIII-3023 49 straipsnio 3 dalyje, nustatančioje, kad, įsigaliojus šiam įstatymui, pataisos įstaigos per tris mėnesius suskirsto nuteistuosius į grupes, kuriose jie turi atlikti bausmę pagal BVK 68 straipsnio nuostatas; į kitas nuteistųjų grupes neperkeliama nuteistieji, kurie iki šio įstatymo įsigaliojimo bausmę atliko: 1) lengvojoje grupėje, jei juos reikėtų perkelti į paprastąją arba drausmės grupę; 2) paprastojoje grupėje, jei juos reikėtų perkelti į drausmės grupę.

Teismas vertina, kad pareiškėjos nurodytas 3 mėnesių terminas nėra siejamas su teisės naudotis elektros prietaisais ir kitais jos minimais draudžiamais objektais įgyvendinimu. Bylos duomenimis, pareiškėja nuo 2020 m. rugsėjo 9 d. buvo priskirta paprastajai grupei (b. 1. 31, 95-96), o iki tol taip pat buvo priskirta paprastajai grupei (b. 1. 22, 69, 95, 127). Taigi, jos teisinis statusas nesikeitė.

Pareiškėja skunde nurodė, kad, priėmus BVK 73 straipsnio 3 punkto pakeitimus, visų grupių nuteistiesiems nebeleidžiami smulkieji paketai, todėl buvo apribotos galimybės gauti informaciją, kadangi iki tol ji skaitydavo perduodamus žurnalus, sprendavo kryžiažodžius (b. 1. 2).

Iki 2020 m. birželio 20 d. galiojusios redakcijos BVK 73 straipsnio 3 punktas nustatė, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę gauti ir siųsti neribotą kiekį laiškų, taip pat gauti smulkiųjų paketų. BVK 95 straipsnio (2015 m. rugsėjo 1 d. - 2020 m. birželio 20 d. laikotarpiu galiojusi redakcija) 4 dalis nustatė, kad

smulkiųjų paketų su spauda priėmimo ir įteikimo nuteistiesiems tvarką nustato Taisyklės. Pakeitimo įstatymu Nr. XIII-3023 pakeitus BVK 73 straipsnį, jo 3 punkte nustatyta, kad paprastajai grupei priskirti nutiestieji turi teisę gauti ir siųsti neribotą kiekį laiškų, taip pat šio kodekso 95 straipsnyje nustatytu periodiškumu gauti perduodamų daiktų. Pakeitimo įstatymu Nr. XIII-3023 pakeitus ir BVK 95 straipsnį, nuo 2020 m. birželio 20 d. šiame straipsnyje neliko nuostatos, kad nuteistiesiems gali būti perduodami smulkieji paketai su spauda. Tačiau BVK 95 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad perduodamų daiktų priėmimo ir įteikimo nuteistiesiems tvarka nustatyta Taisyklėse. Taisyklių 29 punktas nustato, kad drabužių, avalynės, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), akinius, akinių dėklą, informacijos laikmenų, laikrodžių, telefono kortelę, spaudos, vokų, pašto ženklų, rašymo popieriaus ir medicinos priemonių nuteistieji (išskyrus atliekantiems BVK 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nuobaudą) ir suimtieji taip pat gali gauti pašto ar perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus.

Remiantis nurodytu teisiniu reguliavimu, daroma išvada, kad pareiškėja turi teisę gauti perduodamų daiktų vieną kartą per šešis mėnesius, gauti vieną ilgalaikį ir vieną trumpalaikį pasimatymą per du mėnesius. Taigi, pareiškėja nuo 2020 m. birželio 20 d. nurodytais būdais gali gauti spaudą. Be to, pareiškėja turi teisę už asmeninėje sąskaitoje turimas lėšas prenumeruoti laikraščius ir žurnalus - tokią teisę įtvirtina BVK 93 straipsnio 1 dalis, tačiau, bylos duomenimis, pareiškėja šia teise nesinaudojo (b. 1. 30).

Panevėžio pataisos namai paaiškino, kad prenumeruoja periodinius leidinius (laikraščius, žurnalus), jie yra prieinami nuteistosioms įstaigoje veikiančiose bibliotekose (b. 1. 25, 30). Teismas nenustatė pagrindo abejoti šiais atsakovės atstovo nurodytais duomenimis. Pareiškėja teiginių, kad ji negalėjo paskaityti periodinių leidinių bibliotekoje, skunde nenurodė.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad pareiškėjai galimybės gauti informaciją iš periodinių leidinių, įskaitant ir žurnalus, nebuvo apribotas, jai buvo sudarytos sąlygos žurnalus ir laikraščius skaityti pataisos įstaigos bibliotekoje.

Pareiškėja tvirtino, kad nuteistiesiems galima per 6 mėnesius gauti vieną siuntinį su drabužiais, avalyne ir patalyne, kai tuo tarpu Taisyklės reikalauja pataisos namuose rengtis sezoną atitinkančiais drabužiais (b. 1. 2-3).

Pagal Taisyklių 18 punktą, nuteistieji pataisos įstaigoje privalo nuo atsikėlimo iki ėjimo miegoti būti tvarkingai apsirengę viršutiniais drabužiais pagal pataisos įstaigos direktoriaus nustatytą tvarką. Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2020 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. 5-47 patvirtintos Nuteistųjų ir suimtųjų, atliekančių laisvės atėmimo bausmę Panevėžio pataisos namuose, drabužių nešiojimo tvarkos (b. 1. 66-68) 1.2 punkte nurodyta, kad nuteistosios ir suimtosios privalo drabužius nešioti pagal sezoną (b. 1. 68).

Iki 2020 m. birželio 20 d. galiojusios redakcijos BVK 95 straipsnio 1 dalis nustatė, kad nuteistiesiems leidžiama per šešis mėnesius gauti vieną pašto arba perduodamą drabužių, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), avalynės siuntinį. To paties straipsnio 2 dalis nustatė, kad vienas pašto siuntinys neturi sverti daugiau kaip dešimt kilogramų, o perduodamas siuntinys - daugiau kaip penkiolika kilogramų. Nuo 2020 m. birželio 20 d. taikomos redakcijos BVK 95 straipsnio 1 dalis nustato, kad nuteistieji turi teisę vieną kartą per šešis mėnesius gauti perduodamų daiktų, o šio straipsnio 2 dalis nustato, be kita ko, kad nuteistajam gali būti atsiunčiami arba perduodami drabužiai, patalynė (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), avalynė (ir kiti šioje straipsnio dalyje išvardinti daiktai). Taisyklių 29 punktas nustato, kad drabužių, avalynės, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), akinius, akinių dėklą, informacijos laikmenų, laikrodžių, telefono kortelę, spaudos, vokų, pašto ženklų, rašymo popieriaus ir medicinos priemonių nuteistieji (išskyrus atliekantiems Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nuobaudą) ir suimtieji taip pat gali gauti pašto ar perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus.

Atsižvelgus į nurodytą teisinį reguliavimą, daroma išvada, kad nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas nesumažino pareiškėjos galimybių gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, kadangi pareiškėja turi teisę gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, gauti siuntinį vieną kartą per 6 mėnesius (t. y. periodiškumas išliko toks pats), gauti perduodamą siuntinį iki 15 kg (t. y. šio siuntinio leistinas svoris išliko toks pat); be to, nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiu teisiniu reglamentavimu buvo padidintas leistinas gauti pašto siuntos svoris nuo 10 kg iki 15 kg.

Vertinant pareiškėjos teiginius, atsižvelgiama, kad ji neparašė jokio konkretaus atvejo, kai jai nebuvo leista gauti drabužius, avalynę pašto arba perduodame siuntinyje.

Teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. IR-139 patvirtintas Laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų materialinio buitinio aprūpinimo tvarkos aprašas (toliau - Aprašas) nustato, be kita ko,

nuteistųjų, atliekančių terminuoto laisvės atėmimo ir iki gyvos galvos bausmes, aprūpinimo drabužiais, avalyne, patalyne ir higienos reikmenimis tvarką ir normas. Pagal nuo 2017 m. sausio 1 d. iki ginčo laikotarpio pabaigos galiojusią Aprašo 2, 5, 6, 13 punktų, 1 priedo nuostatas, pareiškėja, jeigu neturėjo nuosavų drabužių ir (ar) avalynės pagal sezoną, buvo nemoki ir pateikė rašytinį prašymą pataisos įstaigos administracijai, turėjo teisę gauti drabužius ir avalynę, tinkamus dėvėti pagal sezoną, iš pataisos įstaigos administracijos.

Atsakovės atstovas atsiliepime nurodė, kad pareiškėja 2020 metais nėra teikusi prašymų aprūpinti ją drabužiais ir avalyne (b. 1. 31). Pareiškėja skunde duomenų apie Panevėžio pataisos namų administracijai teiktus rašytinius prašymus aprūpinti ją drabužiais ir avalyne nenurodė.

Daroma išvada, kad taikomas teisinis reglamentavimas pareiškėjai nesumažino galimybių gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, o, esant Apraše nustatytoms sąlygoms, įgyvendinti teisę būti aprūpintai drabužiais ir avalyne pagal sezoną.

Atsižvelgus į nustatytas aplinkybes, pareiškėjos skundo argumentas, kad ji negali apsirūpinti kiekviena metų sezoną atitinkančiais drabužiais, atmetamas kaip nepagrįstas.

Pareiškėja skunde nurodė, kad nuteistiesiems galima įsigyti tik 2 kg vaisių ir daržovių, o kadangi Panevėžio pataisos namuose gaunamas maistas palaiko tik gyvybines funkcijas, su juo pareiškėja negauna pakankamai vitaminų ir mineralų, todėl mano, kad būtų geriau leisti nusipirkti norimą kiekį vaisių ir daržovių, negu dėl pablogėjusios sveikatos kreiptis į gydytojus ir prašyti skirti vitaminų, kurių pataisos įstaigoje neįmanoma gauti (b. 1. 3, 17).

Teismas konstatuoja, kad nuteistiesiems leidžiamas įsigyti vaisių ir daržovių kiekis iki 2 kg buvo sumažintas nuo 2018 m. spalio 20 d., kai buvo pakeistas Taisyklių 18 priedas.

Pakeitimo įstatymu Nr. XIII-3023 pakeisto BVK 92 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Taisyklėse. Tiek nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d. galiojęs, tiek ir nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. galiojantis Taisyklių 21 punktą numato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje turėti Taisyklių 20.1.1 punkte ir kituose išvardintuose punktuose nurodytų asmeninių daiktų. Taisyklių 20.1.1 punkte (redakcijoje, galiojusioje nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., ir galiojančioje nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d.) nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių (šviežių, šaldytų, konservuotų) ne daugiau kaip 2 kg.

Teismo vertinimu, nuo 2020 m. birželio 20 d. pareiškėjai, pagal BVK 92 straipsnio 4 dalį, Taisyklių 21 ir 20.1.1 punktus, leistinas įsigyti vaisių ir daržovių kiekis visą laiką buvo 2 kg. Pareiškėjos nurodytas vaisių ir daržovių kiekio sumažinimas iki 2 kg nėra susijęs su 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiais BVK pakeitimais ir 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojusiais Taisyklių pakeitimais. Tai atsiliepime nurodė ir atsakovės atstovas (b. 1. 27).

Nuo 2020 m. sausio 22 d. įsigaliojusią Taisyklių 35 punktą nustato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems sudaromos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje ne rečiau kaip kartą per savaitę. Bylos duomenimis, Panevėžio pataisos namų direktorius 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-95 (b. 1. 48¹⁹), 2020 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. V-74 (b. 1. 46-47), 2020 m. rugsėjo 2 d. įsakymu Nr. V-84 (b. 1. 44⁵) nustatė nuteistųjų apsipirkimo parduotuvėje grafiką, pagal kurį, pareiškėjai, bausmę atliekančiai II gyvenamojo korpuso II aukšte, buvo skirtas laikas apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę.

Teismas sprendžia, kad tokiu Panevėžio pataisos namuose nustatytu teisiniu reguliavimu ginčo laikotarpiu pareiškėjai buvo sudarytos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje dažniau nei numato Taisyklės. Taigi, pareiškėja, apsipirkdama parduotuvėje, turėjo galimybę, savo nuožiūra, įsigyti vaisių ir daržovių iki 4 kg (2 kartus per savaitę po 2 kg).

Teismas neturi pagrindo abejoti atsakovės atstovo atsiliepime pateiktu paaiškinimu, kad Panevėžio pataisos namuose kalinamoms nuteistosioms patiekiamas maistas atitinka fiziologines mitybos normas, maitinimas organizuojamas, vadovaujantis Kalėjimų departamento direktoriaus 2006 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. 4/07-117 patvirtintomis Asmenų, laikomų kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose, maitinimo organizavimo taisyklėmis ir Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2013 m. spalio 17 d. įsakymu Nr. V-62 (b. 1. 52-57) patvirtintomis Asmenų, laikomų Panevėžio pataisos namuose, maitinimo organizavimo taisyklėmis.

Atsižvelgus į tai, kad pareiškėja, teigdama, jog Panevėžio pataisos namuose gaunamas maistas palaiko tik gyvybines funkcijas, neaprašė jokių konkrečių atvejų, kada pataisos įstaigos valgykloje jai buvo patiektas netinkamas maistas, šis skundo argumentas atmetamas kaip nepagrįstas.

Nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d. galiojusios redakcijos Taisyklių 21 punktą numatė, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius BVK 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.5 punkte ir kituose punktuose nurodytų asmeninių daiktų, o Taisyklių 20.5.15 punkte buvo nurodyta, kad leidžiama įsigyti ir turėti gydytojo rekomenduotų vaistinių preparatų - ne didesnė nei 200 ml pakuotėse ir medicinos priemonių (nuteistiesiems, gavusiems rašytinį pataisos įstaigos (tardymo izoliatoriaus) direktoriaus leidimą). Pagal nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. galiojančių Taisyklių 20.5.15 punktą, paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti vaistinių preparatų, kuriais Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos viršininko nustatyta tvarka leidžiama prekiauti vaistinių preparatų mažmeninės prekybos įmonėms, vitaminų (gamintojų pakuotėmis, ne daugiau kaip 30 tablečių arba kapsulių), gydytojo rekomenduotų medicinos priemonių (nuteistiesiems, gavusiems rašytinį pataisos įstaigos (tardymo izoliatoriaus) direktoriaus leidimą įsigyti ir turėti medicinos priemonių).

Teismas sprendžia, kad nurodytas teisinis reguliavimas tik nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. suteikė pareiškėjai teisę įsigyti vitaminų. Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad, atsižvelgęs į teisinio reglamentavimo pasikeitimus, Panevėžio pataisos namų direktorius 2020 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-85 patvirtino Vaistinių preparatų, vitaminų ir medicinos priemonių pirkimo nuteistiesiems (suihtiesiems) jų asmeninėmis lėšomis tvarkos aprašą (b. 1. 102-104). Šiame apraše yra nustatyta vitaminų įsigijimo nuteistųjų asmeninėmis lėšomis tvarka. Teismas neturi pagrindo abejoti tuo, kad, vadovaujantis nurodytu teisės aktu, Panevėžio pataisos namuose buvo sudarytos galimybės pareiškėjai įsigyti vitaminų. Darant šią išvadą, atsižvelgiama į tai, kad pareiškėjos skundo teiginiai, jog pataisos įstaigoje neįmanoma gauti vitaminų, yra abstraktus pobūdžio, nekonkretūs, nepagrįsti objektyviais duomenimis.

Remiantis tuo, kas nurodyta, daroma išvada, kad nėra pagrindo konstatuoti, jog atsakovės atstovas pažeidė teisės normas, reglamentuojančias vaisių, daržovių kiekio ir vitaminų įsigijimą.

Apibendrinus byloje nustatytas faktines aplinkybes, įvertinus jas patvirtinančius įrodymus ir atsižvelgus į taikomą teisinį reguliavimą, daroma išvada, kad S. L., atliekančiai bausmę Panevėžio pataisos namuose, be teisėto pagrindo buvo atimta teisė naudotis asmeniniu televizoriumi 2020 m. liepos 23 d. - 2020 m. rugpjūčio 26 d. laikotarpiu, asmeniniu mini radiju 2020 m. rugpjūčio 4 d. - 2020 m. rugsėjo 6 d. ir kitais daiktais, būtiniais jiems eksploatuoti (televizoriaus valdymo pultu, mini radijo įkrovikliu ir kitais jo priklausiniais), pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus 2020 m. birželio 29 d. - 2020 m. liepos 16 d. laikotarpiu. Šios aplinkybės leidžia konstatuoti valstybės deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygą - valstybės valdžios institucijos neteisėtus veiksmus, kaip tai apibrėžta CK 6.246 straipsnyje.

Atsižvelgus į tai, kas nurodyta, teismas sprendžia, kad dėl pataisos įstaigos taikytų apribojimų pareiškėja galėjo patirti neigiamų išgyvenimų ir fizinių nepatogumų, skausmą, papildomą fizinių ir dvasinių diskomfortą, teisės aktais garantuotos minimalios gyvenimo kokybės pablogėjimą, kurių nebūtų patyrusi, jei būtų buvusi kalinama teisės aktų reikalavimus atitinkančiomis sąlygomis, t. y. patyrė neturtinę žalą

Pareiškėja prašė neturtinės žalos atlyginimą priteisti pinigineis lėšomis.

Neturtinės žalos atlyginimas pinigais nėra vienintelis pažeistų teisių gynimo būdas (Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 88 straipsnio 1 dalies 4 punktas, CK 1.138 straipsnio 6 ir 8 punktai). Europos Žmogaus Teisių Teismas, gindamas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos įtvirtintas pagrindines žmogaus teises ir laisves, yra konstatavęs, kad teisės pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankama ir teisinga satisfakcija už patirtą neturtinę žalą (žr., pvz., 2017 m. rugsėjo 5 d. sprendimą *B. prieš Rumuniją*, pareiškimo Nr. 61496/08; 2014 m. spalio 2 d. sprendimą *H. prieš Norvegiją*, pareiškimo Nr. 15319/09; 2000 m. spalio 10 d. sprendimą byloje *D. prieš Lietuvą*, pareiškimo Nr. 42095/98; 2006 m. spalio 10 d. sprendimą byloje *L. L. prieš Prancūziją*, pareiškimo Nr. 7508/02, ir kt.). Taigi, teisės pažeidimo pripažinimas byloje, susijusiose su neturtinės žalos atlyginimu, tam tikrais atvejais gali būti savarankiškas pažeistų asmens teisių gynimo būdas. Tai reiškia, kad ne visais atvejais tam, jog būtų apginta pažeista neturtinė teisė, priteisiamas neturtinės žalos atlyginimas pinigais. Neturtinės žalos atlyginimas pinigais priteisiamas, jeigu konkrečiu atveju nustatoma, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei

apginti (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. sausio 28 d. sprendimą *O'K. prieš Airiją*, § 202, pareiškimo Nr. 35810/09; 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimą byloje *M. prieš Lietuvą*, § 33, pareiškimo Nr. 53161/99, ir kt.). Tokios pozicijos laikomasi ir Lietuvos teismų praktikoje (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2008 m. sausio 2 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2008; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 13 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-22/2012; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. balandžio 25 d. nutartis byloje Nr. A¹⁴⁶-601/2013, 2017 m. vasario 1 d. nutartis byloje Nr. A-376-662/2017, 2018 m. balandžio 11 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-2210-1062/2018 ir kt.).

Sprendžiant dėl neturtinės žalos atlyginimo būdo, atsižvelgiama į tai, kad nustatyti pareiškėjos teisių pažeidimai truko palyginti neilgai. Atsižvelgus į atsakovės atstovo paaiškinimus, daroma išvada, kad pareiškėjai buvo sudarytos galimybės žiūrėti televizorių: II gyvenamojo korpuso II aukšte, kuriame bausmę atlieka pareiškėja, įrengti du televizoriai - gyvenamojo aukšto koridoriuje ir poilsio kambaryje (b. 1. 25). Teismas sprendžia, kad nors pareiškėja nuo 2020 m. liepos 23 d. iki 2020 m. rugpjūčio 26 d. neturėjo teisės žiūrėti asmeninį televizorių, tačiau ji turėjo galimybę pasižiūrėti televizijos laidas per gyvenamojo aukšto koridoriuje arba poilsio kambaryje esančius televizorius. Be to, bylos duomenys patvirtina, kad pareiškėja informaciją turėjo galimybę gauti ir per internetą. Tokia išvada daroma, atsižvelgus į atsakovės atstovo pateiktus duomenis apie Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2020 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. V-33 patvirtintą Nuteistųjų (suimtųjų) naudojimosi riboto interneto prieiga aprašą (b. L 35-39). Bylos duomenimis, pareiškėja 2020 metais riboto interneto prieiga nesinaudojo (b. 1. 25).

Byloje nėra nustatyta duomenų, leidžiančių teigti, kad nustatyti pažeidimai, nors ir trumpalaikiai, būtų padarę neigiamą poveikį pareiškėjos fizinei ar psichinei būklei. Laisvės atėmimo vietų ligoninės atsakyme „Dėl nuteistojo sveikatos duomenų, reikalingų administracinei bylai nagrinėti“ nurodyta, kad pareiškėjai ginčo laikotarpiu sveikatos sutrikimų nebuvo diagnozuota, pareiškėja vaistus padidėjusio kraujospūdžio gydymui vartoja nuo 2017 m., 2020 m. rugsėjo 15, 16, 17, 19 dienomis, t. y. laikotarpiu, artimu ginčo laikotarpiui, pareiškėja skundėsi bendru silpnumu ir gerklės skausmu (b. 1. 173). Teismo vertinimu, šie duomenys neleidžia daryti išvados, jog pareiškėjos skunde nurodyti sveikatos sutrikimai kilo išimtinai dėl to, kad ji neturėjo galimybės naudotis asmeniniais elektros prietaisais.

Teismas, įvertinęs tai, kas nurodyta, sprendžia, kad nagrinėjamu atveju yra pagrindas nepriteisti pareiškėjai neturtinės žalos atlyginimo pinigais, o apsiriboti jos teisės į teisės aktuose nustatytas bausmės atlikimo sąlygas pažeidimo pripažinimu, kaip pakankama satisfakcija už jos teisių pažeidimą. Teismas pripažįsta, kad buvo pažeista S. L. teisė į Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytas bausmės atlikimo sąlygas Panevėžio pataisos namuose, atėmus teisę naudotis asmeniniu televizoriumi nuo 2020 m. liepos 23 d. iki 2020 m. rugpjūčio 26 d., asmeniniu mini radiju - nuo 2020 m. rugpjūčio 4 d. iki 2020 m. rugsėjo 6 d., pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus - nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 16 d.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 84, 86 ir 87 straipsniais, 88 straipsnio 1 ir 4 punktais, 132 straipsnio 1 dalimi, 133 straipsniu,

n u s p r e n d ž i a :

pareiškėjos S. L. skundą tenkinti iš dalies.

Pripažinti, kad buvo pažeista S. L. teisė į Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytas bausmės atlikimo sąlygas Panevėžio pataisos namuose. Kitą skundo dalį atmesti kaip nepagrįstą.

Sprendimas per trisdešimt kalendorinių dienų nuo jo paskelbimo dienos apeliacine tvarka gali būti skundžiamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui per Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmus.

Teisėja

Dalytė Zlatkuvienė